

СТАНОВИЩЕ

От **доц. д-р Надежда Илиева**, секция „Икономическа и социална география”, департамент „География”, Национален институт по геофизика, геодезия и география при БАН (член на научното жури – Заповед № ДО38-701/18.12.2018).

Тема на дисертационния труд: „**Тенденции в заетостта и безработицата в Североизточния район за планиране от ниво 2 след 1989 г.**”, представен за присъждане на образователна и научна степен „Доктор”

Научна област – 4. Природни науки, математика и информатика

Научно направление – 4.4. Науки за Земята (География на населението и селищата)

Докторант: Михаела Илиева Георгиева, редовен докторант към катедра „Регионално развитие”, Геолого-географски факултет, СУ „Св. Климент Охридски”.

Научен ръководител: доц.д-р Климент Найденов

Нормативна уредба: Настоящото становище е разработено в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България – ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски.

Представеният дисертационен труд е с обем 251 стандартни страници, включително списък с използвана литература. Списъкът с литературата включва 193 източника на кирилица, 36 – на латиница и 43 нормативни и поднормативни документа и стратегии на Република България и 42 интернет адреса. Текстът съдържа 69 таблици, 4 графики и 8 фигури. Няма обособени самостоятелни приложения.

В структурно отношение дисертацията е обособена в увод, три глави, заключение, списък с използваната литература.

УВОДЪТ е с обем седем страници. В него са обосновани актуалността, обекта, предмета, целта и задачите на изследването. Темата на дисертационния труд се отнася до актуални проблеми свързани със заетостта и безработицата в Североизточния район за планиране и обхваща един сравнително дълъг период на изследване, а именно от началото на прехода на България към пазарна икономика. Дългият период на изследване е свързан с

преодоляването на редица трудности при сравняването на данните поради промяна в методологията на събирането на данни по сектори и икономически дейности. В увода са описани накратко използваните методи и подходи в дисертационния труд. Според мен формулираните хипотези на стр. 7 в своята същност са изследователски въпроси, на които се търси отговор в научната разработка. Хипотеза 1, или по-точно изследователски въпрос, трябва да се преформулира за да отговаря по-точно на темата на дисертационния труд, по следния начин: Какво е влиянието на регионалното икономическо развитие на отделните области върху нивата на заетостта и безработицата в Североизточния район за планиране от ниво 2 в България?

ПЪРВА ГЛАВА „Теоретични и методологически подходи към трудовите отношения. Регионални особености на безработицата и заетостта през призмата на пазара на труда“ е с обем 67 страници. В заглавието думата „към“ трябва да бъде заместена с „използвани при изследване на“. В първа глава е изяснена същността на пазара на труда от пространствена, икономическа, институционална гледна точка, видовете пазар на труда, трудоспособно население, заети, безработни, видове безработица, същността на трудовите отношения и тяхното регулиране на държавно и регионално ниво, институционалната структура на органите и институциите, работещи по проблемите на заетостта и безработицата и др. Пренасянето на географските парадигми върху икономическите изследвания показва задълбоченото познаване на научната литературата. Описани са различни показатели, характеризиращи работната сила в количествено и качествено отношение, включително специфични коефициенти като локалния коефициент, регионалния анализ на изместването при оценката на заетостта и нивата на безработица, коефициент на различията. Тези специфични показатели използвани ли са в аналитичната част от изследването? Какво разбира авторката под понятието човешки капитал? Препоръчително е в глава първа да се обособи една самостоятелна точка, в която да се представи концептуалната рамка на изследването, заедно с използваните методи, подходи и показатели, които се прилагат при отделните етапи на изследването. Методите и подходите са изброени в увода, а използваните показатели са пръснати в отделните точки

на първа глава. На много места в текста са използвани пространствен и териториален не като синоними. Каква е разликата между тези две понятия?

ВТОРА ГЛАВА „Оценка и анализ на регионалното развитие и нивата на заетост и безработица в Североизточния район за планиране в България“ е с обем 90 страници. В тази глава е направена обща характеристика на областите, включени в Североизточния район за планиране, селищната им структура, развитието на основните урбанизационни и транспортни оси, направен е сравнителен анализ на икономическия профил и модела на регионално развитие на Североизточния район за планиране, проследена е динамиката в трудоспособното население, състоянието и основните проблеми в заетостта и безработицата, направена е оценка на провежданата държавна политика в областта на заетостта и безработицата в Североизточния район за планиране. В хода на анализа са изведени факторите, които оказват влияние върху динамиката на заетостта и безработицата и техните териториални особености. Заглавията на редица фигури и таблици трябва да бъдат прецизирани. Заглавието на таблица 1 на страница 74 „Характеристика на земеползването в районите от ниво 2 на България“, трябва да се замени с „Баланс на територията на районите от ниво 2 в България“. Таблица 8 на стр. 85 „Население и демографски процеси през 2016 г.“ е показан прирастта на населението по области, но не става ясно спрямо коя година е изчислен този показател. Заглавието на таблица 12 трябва да се промени на „Брой на населението и на населените места по общини за периода 1992-2017 г. в област Шумен“. Навсякъде в текста „карта“, би следвало да се замени с „фигура“ и да се посочи съответното заглавие. Липсват авторски картни изображения. При анализа на териториалните различия в демографските, социалните и икономическите процеси по общини би било подходящо да се визуализират на картосхеми. На много места в текста различни показатели са сравнявани спрямо 2001 г., като тази година е сочена като начало на изследвания период. В някои случаи това може да се дължи на липсата на информация, но такава за демографските показатели е налична. Например за област Добрич не е отбелязана промяната в броя население от 1992 до 2016 г., както е направено за другите области. Част от разглежданите показатели са представени в табличен вид в абсолютни стойности. Препоръчително е да се използват относителни стойности, за да могат бъдат

съпоставими. При анализа на различни показатели не се използват едни и същи години, което най-вероятно се дължи на липсата на данни. Много често не е обяснено защо са подбрани съответните години. Препоръчително е последните да имат ключов характер и да отразяват съществени промени в нивата на заетост и безработица в изследваната територия. В точка 2.4. са проследени особеностите в етническия състав на населението, засегнати са проблеми свързани с младежката безработица, дълготрайната безработица, заетостта по пол, сектори, образование, възраст. Анализът на посочените проблеми е подходящо да бъдат прехвърлени в точка 2.3. Според докторантката как се променя отрасловата структура на заетостта от началото на 90-те години на XX век в Североизточния район? Програмите, политиките и предприетите мерки отговарят ли на особеностите на пазара на труда в Североизточна България?

ТРЕТА ГЛАВА „Насоки за намаляване на безработицата и повишаване на заетостта чрез регионалното развитие на Североизточния район за планиране“, е с обем 66 страници. В нея са разгледани някои насоки за намаляване на безработицата чрез възможности за усъвършенстване на инфраструктурата и модернизацията на жизнената среда, провеждане на политики за целенасочено икономическо развитие, подобряване на регионалната конкурентноспособност чрез модернизация и развитие на земеделието, индустрията, туризма и реализацията на интегрирана морска политика, чрез възможности за подобряване на прилагането на европейските фондове и оперативните програми за повишаване на заетостта в Североизточния район за планиране. На стр.178 са предложени да се формират нови урбанизационни оси, но не става ясно дали те са предложени от авторката. Би било подходящо същите да бъдат визуализирани на картосхема. На някои места са използвани готови резултати от редица планови и стратегически документи, без да е показано личното мнение на докторанта.

ЗАКЛЮЧЕНИЕТО е с обем 7 страници и в него са отразени основните резултати от изследването и научните приноси, които приемам.

Дисертационният труд показва, че докторант Михаела Георгиева притежава задълбочени теоретични знания по научната специалност „География на населението и

селищата“ и способности за самостоятелни научни изследвания. Представеният дисертационен труд е актуален, дисертабилен и в завършен вид. Смятам, че дисертационният труд притежава необходимите качества и са постигнати значителни научни резултати. На това основание предлагам на уважаемото научно жури да присъди на Михаела Георгиева научно-образователната степен „Доктор“.

Гр. София

.....

01.03.2019 г.

доц. д-р Надежда Илиева